

Sygn. akt VI Ga 331/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki (spr.)

Sędziowie: SO Anna Walus – Rząsa

SO Renata Bober

Protokolant: Barbara Ćwiok

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: S. S.

przeciwko: Centrum (...) Sp. z o.o. w R.

o udostępnienie informacji w trybie art. 761.5 par. 2 i 3 k.c.

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w R.

V Wydziału Gospodarczego z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt V GC 980/15

I. oddała apelację,

II. zasądza od powoda S. S. na rzecz pozwanego Centrum (...) Sp. z o.o. w R. kwotę 120,00 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 331/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 stycznia 2016 r.

Powód S. S. wniósł o zobowiązanie pozwanego Centrum (...) sp. z o.o. z siedzibą w R. o udostępnienie informacji potrzebnych do ustalenia, czy wysokość należnej mu prowizji i nadprowizji, została prawidłowo obliczona, a w szczególności wniósł o zobowiązanie pozwanego do sporządzenia wyciągu z rejestru ewidencji sprzedaży za okres od 9 października 2014 r. do dnia wniesienia pozwu, ewentualnie wniósł aby wgląd i wyciąg z tych ksiąg został zapewniony biegłemu rewidentowi wybranemu przez strony. Ponadto domagał się zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że strony postępowania łączyła umowa agencyjna nr (...) zawarta w dniu 1 sierpnia 2013 r., której przedmiotem było pośredniczenie w zawieraniu umów o dochodzenie roszczeń. Została ona z dniem 9 października 2014 r. rozwiązana przez powoda bez zachowania okresu wypowiedzenia. Zgodnie z § 3 umowy powodowi przysługiwała prowizja własna i nadprowizja liczona jako procentowa wartość kwoty wynagrodzenia uzyskanego przez pozwanego za każdą ze spraw pozyskanych przez pozwanego za pośrednictwem powoda. Powód

zwracał się o rozliczenie należnej mu prowizji i nadprowizji. W odpowiedzi na wniosek z dnia 19 maja 2015 r. otrzymał „rozliczenie prowizji”, które jest jednak dla niego nieweryfikowalne.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany podniósł, iż na etapie przesądowym udostępniła powodowi informacje potrzebne do ustalenia wysokości należnej mu prowizji. Zaprzeczył jednocześnie, aby powód zwracał się do niego o udostępnienie informacji w postaci ksiąg handlowych, czy sporządzenia wyciągu z rejestru sprzedaży oraz zbadania wyciągu przez biegłego rewidenta. Pismem z dnia 30 czerwca 2015 r. pozwany oraz (...) sp. z o.o. w R. przedstawiły powodowi uszczegółowione zestawienie prowizji na dzień 30 czerwca 2015 r. Zawierało ono wszystkie dane stanowiące podstawę do obliczenia prowizji. Pozwany podał, iż stosownie do art. 761 (5) § 3 k.p.c. nie miał obowiązku udzielić powodowi dokumentów osób trzecich, w tym decyzji dotyczących przyznania odszkodowania czy wyroków sądowych. Jednocześnie zaprzeczył, aby powodowi przysługiwało prawo do nadprowizji (za posiadanie struktury), a tym samym aby istniał jego obowiązek udzielenia informacji odnośnie nadprowizji.

W piśmie procesowym z dnia 5 stycznia 2016 r. powód ostatecznie sprecyzował żądanie pozwu, wnosząc o zobowiązanie pozwanego do udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia, czy wysokość należnej powodowi prowizji i nadprowizji została prawidłowo obliczona, w tym do sporządzenia zestawienia sald i obrotów dotyczących osób szczegółowo wskazanych w piśmie. Zakwestionował złożone przez pozwanego oświadczenie w zakresie jego prawdziwości oraz objęcia wszystkich pozyskanych klientów w oświadczeniu. Powód podkreślił, że przysługuje mu prawo do tzw. nadprowizji zgodnie z § 3 pkt. 7 umowy. Nadprowizja była związana z posiadaniem struktury, a takową – jego zdaniem – posiadał.

Według powoda zapis § 3 pkt 8 umowy wskazuje kiedy nadprowizja nie przysługuje, a żaden z wymienionych tam przypadków nie zachodzi w niniejszej sprawie, bowiem to powód rozwiązał umowę za wypowiedzeniem. Zarzucił dale, że bezzasadne było odwoływanie się przez pozwanego do załącznika nr 2 do umowy agencyjnej dla Dyrektora Regionalnego, gdyż pozwany nie podważał i nie miał zastrzeżeń do żadnych działań powoda w trakcie trwania umowy. W ocenie powoda wniosek z dnia 19 maja 2015 r. odnosił się zarówno do prowizji, jak i nadprowizji.

W piśmie procesowym z dnia 11 lutego 2016 r. pozwany podtrzymał swoje stanowisko w sprawie, podkreślając, że powód na podstawie art. 761⁵ k.c. mógł domagać się udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia czy wysokość należnej agentowi prowizji została prawidłowo obliczona lub żądania dokonania wglądu i wyciągu z ksiąg przez biegłego wyznaczonego przez Sąd, tylko i wyłącznie gdyby takie informacje nie zostały mu przez pozwanego udzielone. Tymczasem pismem z dnia 30 czerwca 2015 r. pozwany udzielił mu informacji niezbędnych do ustalenia wysokości prowizji. Wskazał, że powodowi będącemu kierownikiem i mającemu strukturę należała się nadprowizja z tego tytułu w momencie wypłaty odszkodowania. Jeżeli do wypłaty świadczenia z TU dochodziło w okresie posiadania przez powoda struktury nadprowizja mu przysługiwała i była wypłacana. Jeżeli jednak do wypłaty świadczeń doszło po dniu 9 października 2014 r. nadprowizja nie była mu należna. Pozwany wobec modyfikacji żądania powoda powództwo w zakresie roszczenia ewentualnego traktuje jako cofnięte.

W piśmie z dnia 10 marca 2016 r. powód podtrzymał swoje stanowisko w sprawie ustosunkowując się do twierdzeń strony przeciwnej. Wskazał, iż nadprowizja stosownie do postanowień zawartej umowy przysługuje powodowi w sytuacji wpływu środków na konto bankowe zleceniodawcy, na co już powód nie ma żadnego wpływu. Podkreślił, iż obowiązkiem pozwanego jest wypłacenie wynagrodzenia z tytułu wykonania umowy agencyjnej.

W piśmie procesowym z dnia 4 kwietnia 2016 r. pozwany ustosunkował się do twierdzeń i zarzutów podniesionych przez powoda w piśmie z dnia 10 marca 2016 r. Wskazał iż do niniejszej sprawy nie mają zastosowania przepisy wskazane przez powoda tj. art. 761¹kc oraz 764³ kc.

Na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2016 r. powód ograniczył żądanie pozwu w ten sposób, że wniósł o zobowiązanie strony pozwanej do udostępnienia informacji w sposób wskazany w piśmie z dnia 4 stycznia w zakresie nadprowizji. W zakresie prowizji cofnął żądanie wnosząc o zobowiązanie strony pozwanej do sporządzenia zestawienia sald i obrotów

dotyczących poszczególnych osób wskazanych na rozprawie i w stosunku do nich ograniczył żądanie. W części cofniętej zrzekł się roszczenia.

Sąd w trakcie postępowania ustalił, że powód był związany umową agencyjnymi zawartą w dniu 1 sierpnia 2013 r. ze spółką Centrum (...) sp. z o.o. z siedzibą w R..

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy zleceniodawca (pozwany) zlecał agentowi (powodowi) świadczenie usług stałego pośredniczenia przy zawieraniu na rzecz zleceniodawcy umów o dochodzenie roszczeń w zakresie likwidacji oraz obsługi szkód osobowych i rzeczowych z tytułu roszczeń finansowych klientów wobec instytucji oraz przedsiębiorstw, jak również umów w zakresie dochodzenia roszczeń finansowych przedsiębiorców w zakresie przedmiotu działalności przedsiębiorstwa zlecającego. Stosownie do pkt 4 § 1 umowy zleceniodawca zobowiązał się względem agenta do przekazania mu niezbędnych pełnomocnictw do zawierania umów w imieniu Zleceniodawcy.

W ust. 2 § 3 umowy wskazano na prawo agenta do wynagrodzenia prowizyjnego - w wysokości obliczanej zgodnie z załącznikiem nr 1 do umowy „tabelą Prowizyjną”, stanowiącą procentową wartość kwoty wynagrodzenia uzyskanego przez zleceniodawcę za każdą ze spraw pozyskanych przez zleceniodawcę za pośrednictwem agenta. Podstawą do wypłaty wynagrodzenia jest wpływ środków finansowych na konto bankowe zleceniodawcy za sprawę pozyskaną przez agenta stanowiącą wynagrodzenie zleceniodawcy. Zgodnie z § 3 pkt 4 strony miały dokonywać rozliczeń na podstawie pisemnych informacji Zleceniodawcy, na podstawie których Agent wystawi fakturę VAT lub rachunek będący podstawą do wypłacenia należnej prowizji Agentowi w terminie 7 dni od dnia wpływu poprawnie wystawionego dokumentu rozliczeniowego do siedziby zleceniodawcy.

W § 3 ust. 7 umowy strony przewidziały, z tytułu posiadania struktury dodatkowe wynagrodzenie dla Agentów zwane „nadprowizją”. Nadprowizja stanowiła różnicę między własną prowizją a prowizją podległych strukturalnie agentów i miała być wypłacana zgodnie z załącznikiem nr 1 do umowy. W ust. 8 wyłączono prawo do nadprowizji w przypadku rozwiązania umowy agencyjnej ze względu na naruszenie postanowień § 2 umowy oraz w przypadku rozwiązania umowy agencyjnej przez zleceniodawcę na skutek niewykonania obowiązków wynikających z załącznika nr 2 do umowy.

Stosownie do § 4 umowa została zawarta na czas oznaczony z 3 miesięcznym terminem wypowiedzenia.

W załączniku nr 1 do Umowy Agencyjnej strony ustaliły, iż rozliczenie prowizji będzie następowało każdego 14 i 28 dnia miesiąca kalendarzowego lub w terminie wyznaczonym przez Zarząd C. C., nie rzadziej jednak niż 1 raz w miesiącu.

Sąd ustalił dalej, że w dniu 11 września 2014 r. powód złożył wypowiedzenie umów agencyjnych z zachowaniem okresu wypowiedzenia z § 4 ust. 1 umowy. W dniu 9 października 2014 r. powód złożył oświadczenie o rozwiązaniu umów agencyjnych w trybie natychmiastowym.

W dniu 19 maja 2015 r. powód zwrócił się do pozwanego oraz do Centrum (...) sp. z o.o. na podstawie art. 761⁵ § 2 k.c. o udostępnienie informacji potrzebnych do ustalenia wysokości należnej mu prowizji z tytułu wykonywania czynności agencyjnych. W odpowiedzi na to pismo pozwany w dniu 3 czerwca 2015 r. przesłał pismo stanowiące w tytule oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. Załączono do niego dokument rozliczenia prowizji powoda, w którym wskazano sumę prowizji należnej powodowi w wysokości 28.241,06 zł oraz listę klientów (z podaniem imienia i nazwiska), numer umowy i kwotę prowizji. (...) sp. z o.o. w R. złożył oświadczenie o potrąceniu powyższej wierzytelności powoda z własną wierzytelnością w łącznej wysokości 31.000 zł.

Pismem z dnia 30 czerwca 2015 r. pozwany oraz (...) sp. z o.o. Sp. K. w R. przedstawili powodowi informację o wysokości prowizji uszczegóławiając „Rozliczenie prowizji” stanowiące załącznik do pisma z dnia 3 czerwca 2015 r. W zestawieniu wskazano wartość poszczególnych umów, wartość honorarium pozwanego lub (...) sp. z o.o. w R. oraz wartość prowizji powoda (wraz z zastosowaną stawką procentową).

W dniu 26 listopada 2015 r. powodowi, przesłano wyciągi z ksiąg handlowych oraz zestawienie sald i obrotów pozwanego w zakresie objętym wnioskiem z dnia 16 listopada 2015 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z dnia 27.04.2016 r. oddalił powództwo (pkt I) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 77 zł tytułem kosztów postępowania (pkt II). Uzasadniając wyrok Sąd stwierdził, że bezsporny jest w sprawie fakt zawarcia, charakter oraz treść łączącego strony stosunku prawnego.

Cytując treść art. 758 § 1 kc wskazał na elementy przedmiotowo istotne umowy agencyjnej do których należą: działalność agenta na rachunek (ewentualnie w imieniu) dającego zlecenie, stały charakter podejmowanej przez agenta działalności i odpłatność (E. Rott-Pietrzyk, Umowa agencyjna po nowelizacji (art. 758-764(9) k.c). Komentarz, Zakamycze, 2001).

Powód zgodnie z treścią umowy pośredniczył przy zawieraniu na rzecz pozwanego umów o dochodzenie roszczeń w zakresie likwidacji oraz obsługi szkód osobowych i rzeczowych z tytułu roszczeń finansowych klientów.

Za powyższe, stosownie do art. 758¹ § 1 k.c. powodowi należy się wynagrodzenie, którego sposób określa umowa. W niniejszej sprawie strony ustaliły iż agentowi przysługuje tytułem wynagrodzenia prowizja oraz „nadprowizja” stanowiąca dodatkowe wynagrodzenie (§3 umowy).

Sąd wywiódł dalej, że mocą art. 761⁵ k.c. ustawodawca nałożył na zleceniodawcę obowiązki informacyjne i kontrolne, których celem jest ochrona prawa do prowizji agenta. Agent ma prawo domagać się udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia, czy wysokość należnej mu prowizji została prawidłowo obliczona, w szczególności może domagać się wyciągów z ksiąg handlowych dającego zlecenie. Ponadto ma prawo również żądać, aby wgląd i wyciąg z tych ksiąg został zapewniony biegłemu rewidentowi wybranemu przez strony.

Podstawą przysługiwania nadprowizji było posiadanie przez agenta struktury, w skład której wchodziłi inni agencji nad którymi sprawował on pieczę. Sporna kwestię stanowiła interpretacja § 3 ustęp 7 i 8 umowy agencyjnej bowiem strony z niniejszego zapisu umowy wywodziły inne okoliczności i skutki.

Zdaniem Sądu, zasadnym było przyjęcie interpretacji zapisów umowy przedstawianych przez pozwanego, odnośnie tego, że nadprowizja przysługuje agentowi do momentu posiadania struktury, a moment ten kończy się z chwilą rozwiązania umowy. W niniejszej sprawie nastąpił on w dniu 9 października 2014 r.

W ocenie Sądu, argumentacja powoda że nadprowizja nie przysługuje jedynie w przypadkach ściśle określonych w § 3 ust. 8 okazał się bezzasadny. Sytuacja określona w § 3 ust. 8 dotyczy bowiem przypadku gdy agent z tytułu posiadania struktury ma teoretycznie prawo do nadprowizji, które nie przypada jeżeli dojdzie do rozwiązania umowy z przyczyn oznaczonych w § 3 ust. 8. Zauważyć należy, że jest to nadal nadprowizja za okres posiadania struktury. Nie można jednak mówić o posiadaniu struktury w przypadku rozwiązania umowy. Z chwilą rozwiązania umowy agencyjnej strony nie łączy stosunek agencyjny. Sąd zauważył ponadto, iż w umowie łączącej strony brak jest jakichkolwiek ustaleń i zapisów w zakresie posiadania struktury po rozwiązaniu umowy.

Jak wynika z żądania pozwu powód żąda informacji za okres po ustaniu umowy, a więc za okres kiedy nadprowizja już mu nie przysługiwała. Dlatego też – zdaniem Sądu - nie może być chronione prawo do informacji stosownie do art. 761⁵ k.c. co do nie przysługującej nadprowizji.

Konsekwencją powyższego było oddalenie powództwa. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód zarzucając Sądowi Rejonowemu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego polegającą na błędnej wykładni:

a) art. 761⁵ § 2 i 3 k.c. w skutek przyjęcia, że skoro powód żąda informacji za okres o ustaniu umowy, a więc za okres kiedy zdaniem Sądu nadprowizja już nie przysługuje, nie może być chronione prawo do informacji,

b) art. 65 § 1 i 2 k.c. w skutek przyjęcia, że nadprowizja zgodnie z § 3 ust. 7 umowy przysługuje agentowi do momentu posiadania struktury, a moment ten kończy się z chwilą rozwiązania umowy, który w niniejszej sprawie nastąpił w dniu 09.10.2014 r. Z kolei z treści umowy wyraźnie wynika, że nadprowizja przysługuje powodowi z tytułu posiadania struktury z zastrzeżeniem § 3 ust. 3, który odsyła do momentu wypłaty odpowiednio za sprawę, pozyskana w wyniku posiadania struktury przez powoda,

2. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego i wnikliwego rozważenia zgromadzonego materiału dowodowego oraz ocenie dowodów w sposób niezgodny z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego skutkujące ustaleniem w sposób dowolny, że powód nie miał prawa do nadprowizji z umowy agencyjnej z dnia 01.08.2013 r. po rozwiązaniu tej umowy.

Wskazując na powyższe podstawy zaskarżenia powód domagał się zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa w całości oraz zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje. Żądaniem ewentualnym wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania wraz z zaliczeniem kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów w sprawie.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową apelację nie znalazł podstaw do jej uwzględnienia.

Zarówno powód na rozprawie apelacyjnej jak i pozwany w pisemnej odpowiedzi na apelację odwoływali się do poglądów wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 09.03.2016 r. wydanego w sprawie V GC 979/15 i uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 29.07.2016 r. wydanego w sprawie VI Ga 137/16, jednakże jak wynika z przebiegu postępowania zarówno przed Sądem Rejonowym, jak i postępowania apelacyjnego przed Sądem Okręgowym tak powód, jak i pozwany nie wyciągnęli prawidłowych wniosków z poprzednich postępowań toczących się między nimi.

Ponownie zatem przypomnieć należy, że podstawą dochodzonego przez powoda roszczenia, jak wynika z pozwu, był art. 761⁵ § 2 i 3 k.c. Przepis paragrafu 2 art. 761⁵ stanowi, że agent może domagać się udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia, czy wysokość należnej mu prowizji została prawidłowo obliczona, w szczególności może domagać się wyciągów z ksiąg handlowych dającego zlecenie albo żądać, aby wgląd i wyciąg z tych ksiąg został zapewniony biegłemu rewidentowi wybranemu przez strony.

Z powyższego wynika więc jaki może być przedmiotowy zakres żądania, który powód opiera na cytowanym przepisie. Tymczasem obie strony postępowania konsekwentnie podniosły zarzuty, które dotyczyły kwestii interpretacji umowy w zakresie tego czy się należy prowizja i nadprowizja, a jeśli tak to za jaki okres. Kwestie te mogą być oczywiście przedmiotem rozpoznania i oceny Sądu, ale nie w ramach niniejszego postępowania.

Zauważyć należy, iż powód początkowo domagał się zobowiązania pozwanego do udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia wysokości należnej mu prowizji i nadprowizji, w szczególności wniósł o zobowiązanie przez pozwanego do sporządzenia wyciągu z rejestru ewidencji sprzedaży za okres od dnia 09.10.2014 r. do dnia wniesienia pozwu...”

W trakcie sporu sprecyzował żądanie pozwu, po raz pierwszy w piśmie z dnia 04.01.2016 r. (vice k. 54-59), powtórnie na rozprawie w dniu 19.04.2016 r. (vide protokół rozprawy k. 102), jednakże w żadnym przypadku nie został zmieniony czasokres za jaki żądał udzielenia informacji. Dopiero w apelacji stwierdził jednoznacznie, że „powód domaga się prawa do informacji dotyczącej nadprowizji za okres posiadania struktury. Powód nie domaga się prawa do informacji za sprawę złożone przez podległą mu strukturę po rozwiązaniu umowy „. Przypomnieć należy, że umowa została rozwiązana w dniu 09.10.2014 r. Tak sprecyzowane żądanie na tym etapie postępowania było więc już spóźnione.

Nadmienić również wypada, że powodowi przysługuje możliwość wystąpienia na drogę sądową w trybie art. 761⁵ § 2 k.c. , ale winien on uprzednio wezwać zobowiązanego o udzielenie mu stosownej informacji. Tymczasem w aktach sprawy znajduje się jedynie pismo pozwanego z daty 19.05.2015 r., w którym żąda on udostępnienia informacji potrzebnych do ustalenia wysokości należnej mu prowizji z tytułu wykonywania czynności agencyjnych (vide pismo k. 12). Z powyższego wynika więc, że przed dniem wytoczenia powództwa powód nie wzywał pozwanego o udzielenie informacji w zakresie dotyczącym nadprowizji, do czego ograniczył ostatecznie żądanie pozwu (a przynajmniej tego nie wykazał).

Obowiązku tego nie wykonał w ramach pism z dat 24.11.2014 r. 09.01.2015 r. , i 02.03.2015 r., które stanowią wezwanie o rozliczenie prowizji i nadprowizji, co nie jest tożsame z wnioskiem o udzielenie informacji w trybie wyż. cyt. przepisu.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał - mając na uwadze przedstawione fakty - iż nie doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego wskazanych w apelacji, co w konsekwencji doprowadziło do jej oddalenia na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 § 1 i 3 i 108 § 1 k.p.c.